

Av. Erhan YALÇIN

Muvazaa ve Mirastan Mal Kaçırma Nedir?

Muvazaa, tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacıyla aralarında gerçek iradelerine uymayan, görünüşte geçerli olmasına rağmen, kendi aralarında hüküm ifade etmeyen bir sözleşme yapma konusunda anlaşmalarıdır. Mesela, mirastan mal kaçırma amacıyla üzerindeki taşınmazları üçüncü kişilere tapuda satış yoluyla devreden miras bırakan muvazaalı işlem yapmıştır. Çünkü, tarafların görünüşte yaptığı satış işleminin amacı mirastan mal kaçırma gizlemektir. Bu nedenle, görünüşte yapılan satış işlemi de tarafların kendi aralarında gizli olarak (sözlü veya yazılı) yaptıkları sözleşme de geçersizdir. Muvazaa şartlarının gerçekleşmesi için aşağıdaki üç koşulun bir arada bulunması gerekir:

- Tarafların gerçek amaçları ile yaptıkları işlemler arasında bilerek ve isteyerek yapılan bir uyumsuzluk olmalı,
- Üçüncü kişileri aldatma amacı olmalı,
- Tarafların muvazaalı işlem yapma konusunda aralarında anlaşmaları gerekmektedir.

Makalemizin konusu olan 'muris muvazaası (mirastan mal kaçırma), hukuken nitelikli (nispi) muvazaa olarak ifade edilmektedir. Nitelikli muvazaada iki işlem vardır: Görünüşteki işlem ve gizli işlem. Taraflar bu iki işlem yoluyla üçüncü kişileri aldatma amacı gütmektedirler. Görünüşteki işlem tarafların gerçek iradesini yansıtmaz ve bu şekilde üçüncü kişileri aldatma amaçlanmaktadır. Örneğin, bağışlanmak istenen mal, satış işlemi ile devredilerek üçüncü kişiler aldatılmak istenmektedir. Muvazaalı işlemlerde tarafların gerçek iradesini görünüşte yapılan işlemler değil, gizli işlemler yansıtmaktadır. Yukarıda verilen örnekte bağışlama işlemi gizli işlemdir.

Muris Muvazaası (Mirastan Mal Kaçırma)

Muris muvazaası (mirastan mal kaçırma), bir kimsenin mirasçısını miras hakkından yoksun bırakma amacıyla yaptığı karşılıksız kazandırmaları satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi gibi göstermesidir. Buradaki temel amaç saklı paylı mirasçılarının ilerde tenkis davası açarak miras paylarını almalarını önlemektir. Yani miras bırakan gerçekte bağışlamak istediği mallarını satış karşılığında devretmiş gibi göstererek mirasçılarının ilerde dava açmasını önlemek istemektedir. Mirastan mal kaçırma davası, muvazaanın dört unsurunun olup olmadığını araştırır:

- Görünüşteki işlem (sözleşme),
- Muvazaa anlaşması,
- Üçüncü kişileri (mirasçıları) aldatma amacı,
- Gizli sözleşme.

Görünüşteki İşlem

Görünüşteki işlem uygulamada satış, bağışlama veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi olarak karşımıza çıkar. Bu işlemler miras bırakanın mirasçılardan mal kaçırma amacıyla aslında gerçek iradelerine uygun olmayan, hüküm ve sonuç doğurmayacak şekilde yapılan işlemlerdir. Örneğin, mirastan mal kaçırma için herhangi bir kimseye tapuda bir evini

bağışlamış gibi devreden miras bırakanın amacı, saklı pay sahiplerinin ileride dava açmalarını engellemektir.

Muvazaa Anlaşması

Muvazaa anlaşması, görünüşteki sözleşmenin sadece mirasçuları aldatmak için yapılması hususunda miras bırakan ile üçüncü kişinin anlaşmasıdır. Taraflar, mirastan mal kaçırma amacıyla yapılan görünüşteki işlemin kendi aralarında hüküm ve sonuç doğurmayacağı hususunda anlaşılır. Bu anlaşma sözlü olabileceği gibi yazılı da olabilir.

Mirasçuları Aldatma Amacı

Muris muvazaasının diğer bir unsuru da yapılan işlemin, yani tarafların görünüşte meydana getirdikleri satış vb. sözleşmelerin mirasçuları aldatma amacıyla yapılmasıdır. Tarafların (miras bırakan ve üçüncü kişi) mirasçuları aldatma amacı yoksa, yapılan işlemle ilgili mirastan mal kaçırma davası açılmaz.

Gizli Sözleşme

Miras bırakanın gerçek iradesini yansıtan ve görünüşteki işlemin ardına gizlenen sözleşmedir. Örneğin, mirasbırakan malını bağışlamak istemekte fakat mirasçuları aldatmak amacı ile bunu satış sözleşmesinin ardına gizlemektedir. Gizli sözleşme (bağışlama) aslında tarafların gerçek iradesine uygun olduğundan kural olarak geçerlidir. Burada gizli sözleşmenin şekil şartına bağlı olup olmadığı önem taşımaktadır. Gizli işlem tapusuz taşınmazlarda ve taşınır mallarda şekle bağlı değildir. Ancak tapulu taşınmazlarda resmi şekil şartına bağlı olduğundan ve 'gizli sözleşmede' bu şekle uyulmadığından geçersiz olmaktadır.

Davanın Konusu Nedir ?

Miras bırakan sağlığında gayrimenkulünü mirasçılardan birini veya mirasçı olmayan bir kimseye tapuda devreder. Eğer yapılan bu devir tapuda satış olarak gösterilmiş olmakla birlikte esasen miras bırakanın niyeti gayrimenkulü bedelsiz olarak bağışlamak ise bu durum muvazaa olarak isimlendirilmektedir. Tapuda satış olarak gösterilen işlem esasında bağıştır ve taraflar mirasçılardan mal kaçırma gayesiyle tapuda devir işlemini satış olarak göstermektedirler. Muvazaayı meydana getiren gizli işlemin yani tarafların gerçek iradesinin bağışlama olduğunun ispatlanması halinde ortada geçerli bir satış işlemi bulunmadığından dava yoluyla satış işleminin iptal ve tapu kaydının mirasçılar adına tescilinin sağlanması mümkün olabilmektedir.

Davayı Kim Açar ve Kime Karşı Açılır ?

Muris muvazaası davasını saklı paylı olsun veya olmasın yasal ve atanmış mirasçılar açabilmektedir. Mirasçuların tamamı veya bir kısmı bu davayı açabilirler. Örneğin miras bırakan gayrimenkulünü mirasçı olmayan birine muvazaalı şekilde devretmişse mirasçuların tamamı veya üçerinden biri bu davayı açabilecektir. Gayrimenkulü devralan kişinin aynı zamanda mirasçı olması halinde de aynı durum geçerlidir. Davalı kişi ise gayrimenkulün tapu maliki olan ve muvazaalı olarak tapuyu devralmış olan kimsedir. Tapu iptal ve tescil davası murisin tapuyu devrettiği kişiden bu durumu bilerek devralan kötü niyetli üçüncü şahsa karşı da açılabilir ve böyle bir durumda kötü niyetin ispatlanması gerekir. Tapu maliki olmayan kişiye karşı tapu iptal ve tescil davası açılması halinde ise dava pasif husumet yokluğundan reddedilir.

Muvazaanın İspatı

Miras bırakanın aslında satış değil de bağışlama niyetinde olduğunu ispatlamak çoğu zaman kolay değildir. Bunun için bir takım kriterler söz konusudur. Mahkemenin bu davayı kabul edebilmesi için miras bırakanın mirastan mal kaçırma amacıyla gayrimenkulünü bir başkasına ya da mirasçılardan birine bedelsiz olarak devrettiğinin ancak bunu gizlemek için de tapuda satış olarak gösterdiğini ortaya konulması gerekir. Bu noktada muvazaa iddiası her türlü delil ile ispatlanabilir. Bu kanaatine ulaşmada devrin yapıldığı bölgedeki gelenek,

görenek, örf ve adetler önemli bir kriterdir. Örneğin bazı bölgelerde kız çocuklara miras bırakmamak için erkek çocuklara miras bırakanın sağlığında malların devredilmesi söz konusu olabilmektedir. Mahkeme ayrıca dava konusu devir işlemi ile ilgili olarak tanıkları dinler. Tanıkların anlatımları, tarafların ailevi ilişkileri, hayatın olağan akışı mahkemenin kararını şekillendiren unsurlardır. Dava konusu devir işlemine ilişkin tapu kayıtları, satış senedi ve ilgili belgeler de tapudan getirilir. Tarafların ekonomik durumları ile davalının dava konusu gayrimenkulü satın alabilecek ekonomik durumunun olup olmadığı, satışta beyan edilen bedel ile gayrimenkulün gerçek değeri karşılaştırılır. Tüm bu verilerden mahkeme bir kanaate vararak muvazaanın ispatlandığı kanaatine ulaşırsa davanın kabulü ile tapunun iptaline karar verir.

Muris Muvazaası ile Tenkis Davası İlişkisi

Tenkis davası da bir miras davası türüdür. Ancak muris muvazaası nedeniyle tapu iptal ve tescil davasından farklı olarak tenkis davasını ancak saklı paylı mirasçılar açabilir. Ayrıca tenkis davasının kabulü için muvazaa şartı bulunmamaktadır. Tenkis davasında saklı paylı mirasçılar muvazaa bulunsun ya da bulunmasın miras bırakanın tasarruflarının saklı paylarını ihlal ettiği ölçüde iptalini sağlamayı amaçlamaktadırlar. Bu davada Türk Medeni Kanunu'nun 571. maddesine göre saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl olarak hak düşürücü süre öngörülmüşken muvazaa davasında böyle bir süre kısıtlaması yoktur. Uygulamada muris muvazaası nedeniyle tapu iptal tescil mümkün olmazsa tenkis davası şeklinde terdidi dava açılabilirdiği gibi her iki davanın ayrı ayrı açılması ve birleştirme kararı ile birlikte görülmesi de mümkün olabilmektedir. Durumun mahiyetine göre nasıl bir yol izleneceği hak ve zaman kaybı yaşamamak adına bir avukata danışılmasında fayda vardır.

www.averhanavukat.com